

powszechny

Teatr, który się wtrąca

1984

Jedynym świadectwem jest pamięć
G. Orwell „Rok 1984”

scenariusz lekcji

Jedynym świadectwem jest pamięć

G. Orwell „Rok 1984”

Czas

90 min.

Zajęcia zostały podzielone na dwie lekcje, ale miejsce podziału, podobnie jak czas, są orientacyjne i można je modyfikować w zależności od potrzeb. Zaproponowane zadania dla uczniów zakładają wersję maxi, której nie trzeba realizować – można zrezygnować z części ćwiczeń.

Klasa

Lekcja przeznaczona dla 4. klasy szkoły ponadpodstawowej. Na lekcji pojawiają się zadania o kształcie maturalnym.

Kontekst lekcji

Zajęcia powinny być przeprowadzone po zapoznaniu się ze spektaklem. Scenariusz może być wykorzystany zarówno na początku omawiania lektury, jak i w jej trakcie. Ważne, by lekcja była dynamiczna.

Cele

- interpretowanie elementów dzieła teatralnego przy wykorzystaniu znanych kontekstów;
- argumentowanie własnego stanowiska;
- porównywanie tekstów kultury.

Materiały

- karteczki samoprzylepne;
- powielony tekst Miłosza;
- zadania dla grup;
- zdjęcia okładek książki wydrukowane w kolorze lub wyświetlone na rzutniku.

Realizacja zapisów szczegółowych Podstawy Programowej:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
 - 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
 - 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

Część wstępna (10 min.)

- Wrażenia ze spektaklu – *zapisz jedną rzecz, która najbardziej utkwiała ci w pamięci.* Uczniowie/uczennice zapisują odpowiedzi na karteczkach samoprzylepnych i przyklejają je na wyznaczone miejsce, tworząc „gadającą ścianę”. Czytamy zapiski uczniów/uczennic i prosimy ich o uargumentowanie propozycji. Chwila rozmowy o tym, co zapamiętali – czy były to te same rzeczy, a jeśli tak, to czy zapamiętane zostały tak samo? Z czego to wynika?

Czy polecilibyś komuś ten spektakl, czy nie? Uzasadnij.

Ćwiczenie można wykonać dwojako – albo dać swobodę uczniom/uczennicom w zajęciu stanowiska, albo narzucić je, a potem dać możliwość ewentualnej zmiany zdania. Chodzi o to, by pojawiły się zarówno argumenty „za”, jak i „przeciw”.

Część właściwa

1. lekcja

1. Praca w parach: *zastanówcie się, jak partia rządząca w Oceanii starała się zarządzać pamięcią obywateli, w jakim celu to robiła i jak to zostało pokazane w spektaklu.*

Ważne, by uczniowie/uczennice zauważyli cechy systemu totalitarnego oraz to, jak wpływały one na ludzi.

2. Ponownie praca w parach: tym razem zastanówcie się, czym dla Winstona jest pamięć.
3. Praca w czwórkach: podzielcie się zebranymi informacjami, zapiszcie wnioski nt. zasad życia w Oceanii.
4. Wnioski na forum klasy.

Ważne, by uczniowie/uczennice zauważyli zależność między jednostką a systemem i dostrzegli niemoc jednostki.

5. *Wyobraźcie sobie teraz przez chwilę, że jesteście w Oceanii, że jesteście na scenie podczas spektaklu. Co byłoby dla was najtrudniejsze i dlaczego? Zwróćcie uwagę na elementy świata przedstawionego, dźwięki, kolory itp. Co czulibyście w tej sytuacji?*

Ważne, by uczniowie/uczennice:

- „poculi”, z czym musiał się mierzyć człowiek żyjący w systemie totalitarnym;
- dostrzegli jak najwięcej elementów scenicznych oddających realia życia w Oceanii.

Ważne także, by „rozpakować” to, co mówią uczniowie/uczennice, by zatrzymać się i spróbować pogłębić ich myślenie np. poprzez takie pytania:

- z czego mogła wynikać twoja reakcja?
- czego byś w tej sytuacji potrzebował/potrzebowała?
- co w tym, o czym mówisz, jest dla ciebie najważniejsze i dlaczego?

Jest to także wstęp do kolejnego ćwiczenia.

6. *Myślę, że podobnie mógł czuć się Winston. Okoliczności, w jakich musiał żyć, spowodowały, że ważne było dla niego, aby przekazać przyszłym pokoleniom jak najwięcej o życiu w Oceanii.*

Co o sobie mógł chcieć przekazać bohater?

W tym celu przeczytajcie wiersz Miłosza, a następnie wykonajcie polecenie:

Czy sytuacja podmiotu lirycznego jest podobna do sytuacji Winstona?

Uzasadnij, odwołując się do wiersza oraz spektaklu i/lub książki.

Czesław Miłosz

POD KONIEC DWUDZIESTEGO WIEKU

Pod koniec dwudziestego wieku, urodzony na jego początku,
po napisaniu książek, złych czy dobrych, ale pracowitych,
po zdobywaniu, traceniu i odzyskiwaniu,

Jestem tutaj z nadzieją, że można zaczynać na nowo
i własne życie uleczyć myśląc mocno o rzeczach poznanych,
tak mocno, że miejsc i ludzi nie odejmie czas
i wszystko będzie trwało prawdziwiej niż było.

Nie rozumiem skąd lata ekstazy i razem udręki,
przyjmując swój los i błagając o inny,
nie pobażałem sobie, zaciskałem usta.

Dumny z jednej tylko, mnie wiadomej, cnoty:
smagania się wieloramienną dyscypliną.

Ciągle zaczynam na nowo, ponieważ co złożę w opowieść
okazuje się fikcją, dla innych, nie dla mnie, czytelną,
i oplątuje mnie, i zakrywa mnie,
i z pożądania prawdy jestem nieuczciwy.

Wtedy myślę o prawidłach wysokiego stylu
i o ludziach, którym nigdy nie były potrzebne.
Jak i o tym, że całe życie zwodzi mnie nadzieja.

Źródło: Czesław Miłosz, *Pod koniec dwudziestego wieku*,
[w:] tegoż, *To, co pisałem*, Warszawa 1998.

2. lekcja

1. *Świetnie wczuliście się w sytuację Winstona. Świadomość emocji, przemyśleń bohaterów jest niezbędna do zrozumienia, z czym bohater musiał się mierzyć, ale jest też bardzo ważna podczas tworzenia spektaklu. Zapraszam was, abyście przez chwilę stali się twórcami/twórczyniami przedstawienia. Będziecie pracować w grupach (8 grup po 3-4 osoby, ale to oczywiście zależy od liczebności klasy).*

Nad jednym zadaniem będą pracowały dwie grupy. Zadania można rozdać na kartach lub podać instrukcje ustnie.

- A. W spektaklu nie są pokazane wprost tortury, którym poddany był Winston. Widzimy natomiast, jak zmienia się charakterystyka bohatera, by oddać właśnie te jego bolesne doświadczenia. Jak myślicie, jaki zamysł mogli mieć twórcy/twórczynie spektaklu?
- B. Na koniec spektaklu pojawia się Orwell, z którym przeprowadzany jest wywiad. Jak myślicie, jaki zamysł mogli mieć twórcy/twórczynie spektaklu?
- C. Podczas spektaklu pojawiają się sceny, podczas których odczytywane są fragmenty książki Orwella. Jak myślicie, jaki zamysł mogli mieć twórcy/twórczynie spektaklu?
- D. Nieodłączną częścią spektaklu są kamery pokazujące to, co dzieje się na scenie. Jak myślicie, jaki zamysł mogli mieć twórcy/twórczynie spektaklu?

Ważne, by uczniowie/uczennice starali się używać pogłębionej argumentacji.

Po zakończonym czasie przeznaczonym na to ćwiczenie uczniowie/uczennice łączą się z grupą bliźniaczą i rozmawiają o tym, co ustalili.

Pytania do połączonych grup:

Co zauważyliście podobnego? Czy się w czymś różnicie?

Czy zwróciliście uwagę na coś, czego nie wskazała druga grupa?

Wnioski na forum klasy:

1. Zadanie indywidualne: co dla ciebie było największym zaskoczeniem z ustalenia grup? Czy się z tym zgadzasz? Tak/nie – dlaczego? Uczniowie/uczennice mogą zapisać odpowiedzi lub wypowiedzieć się ustnie. Zależy to od gotowości klasy.
2. *Czy można w jakiś sposób połączyć to, o czym do tej pory powiedzieliście, z rolą pamięci? Czy pamiętacie inne teksty, które poruszały to zagadnienie? Tu pewnie powinny pojawić się przykłady literatury II wojny światowej czy romantycznej, może Miłosz „Który skrzywdziłeś”, ale też warto zwrócić uwagę na książki „niszczone” w trakcie spektaklu – „Zbrodnię i karę”, „Wojnę i pokój”, Nałkowską, Gombrowicza i zastanowić się, co w nich takiego jest, że stały się niewygodne. O czym ludzie mieliby zapomnieć i komu mogłoby na tym zależeć? Czy współczesny świat jest wolny od takich rzeczy?*
3. *Mówicie o bardzo ważnych i uniwersalnych kwestiach. W takim razie proszę, abyście stali się głosem Orwella, twórców/twórczyń sztuki i każdego, komu leży na sercu dobro człowieka. Napiszcie kilkudzaniowy apel do ludzkości, który będzie uwzględniał problemy poruszone w „Roku 1984”.*
4. *Na koniec, by utrwalić to, co dziś udało nam się wypracować, wybierzcie jedną okładkę „Roku 1984” Orwella (Załącznik). Zinterpretujcie ją w kontekście problematyki spektaklu/książki. Uwzględnijcie 2 elementy graficzne widoczne na okładce.*

Uczniowie/uczennice dzielą się swoimi interpretacjami.

Część końcowa (5 min.)

Dokończ zdania:

Pamięć to ...

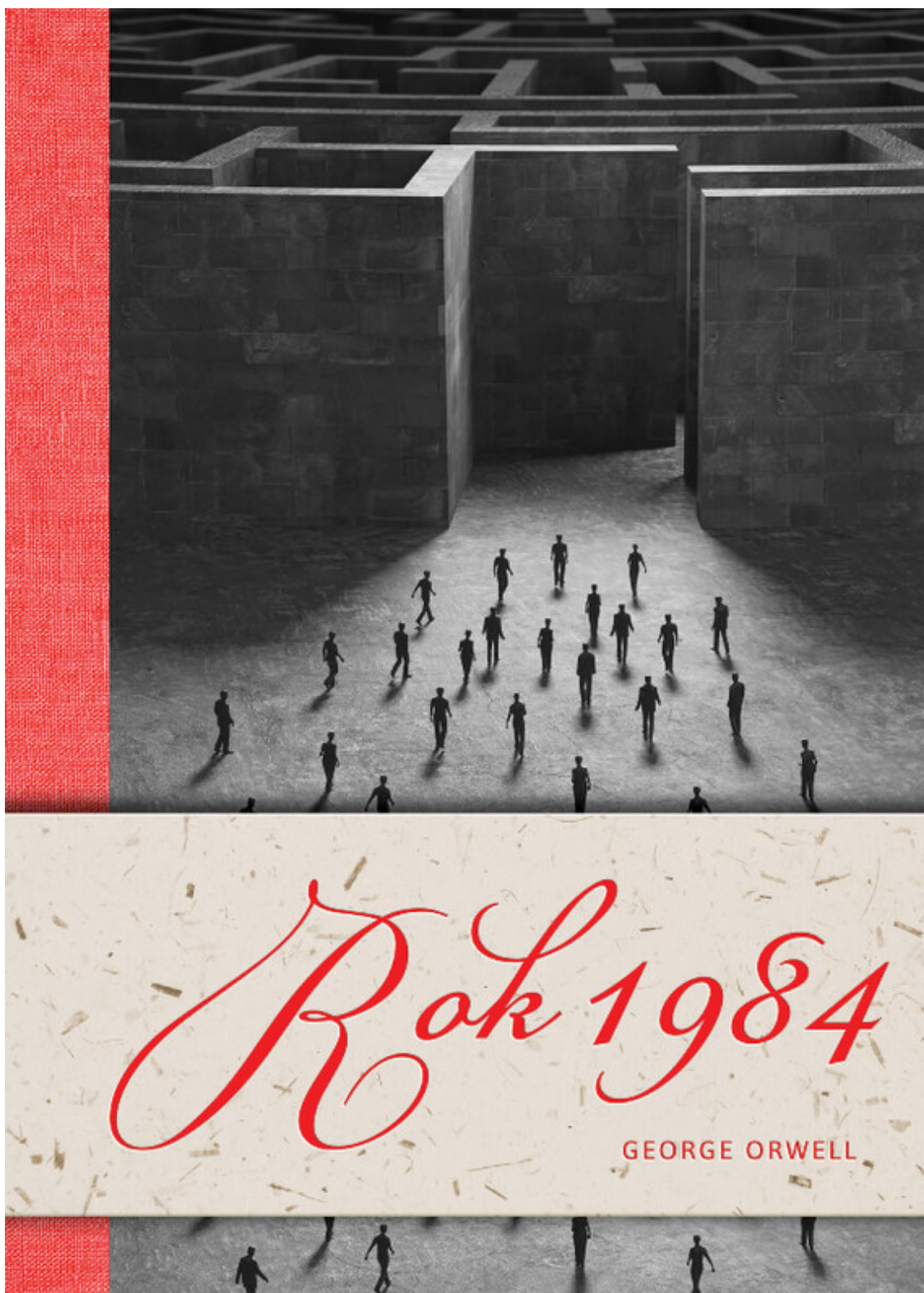
Warto zachować pamięć o ..., ponieważ...

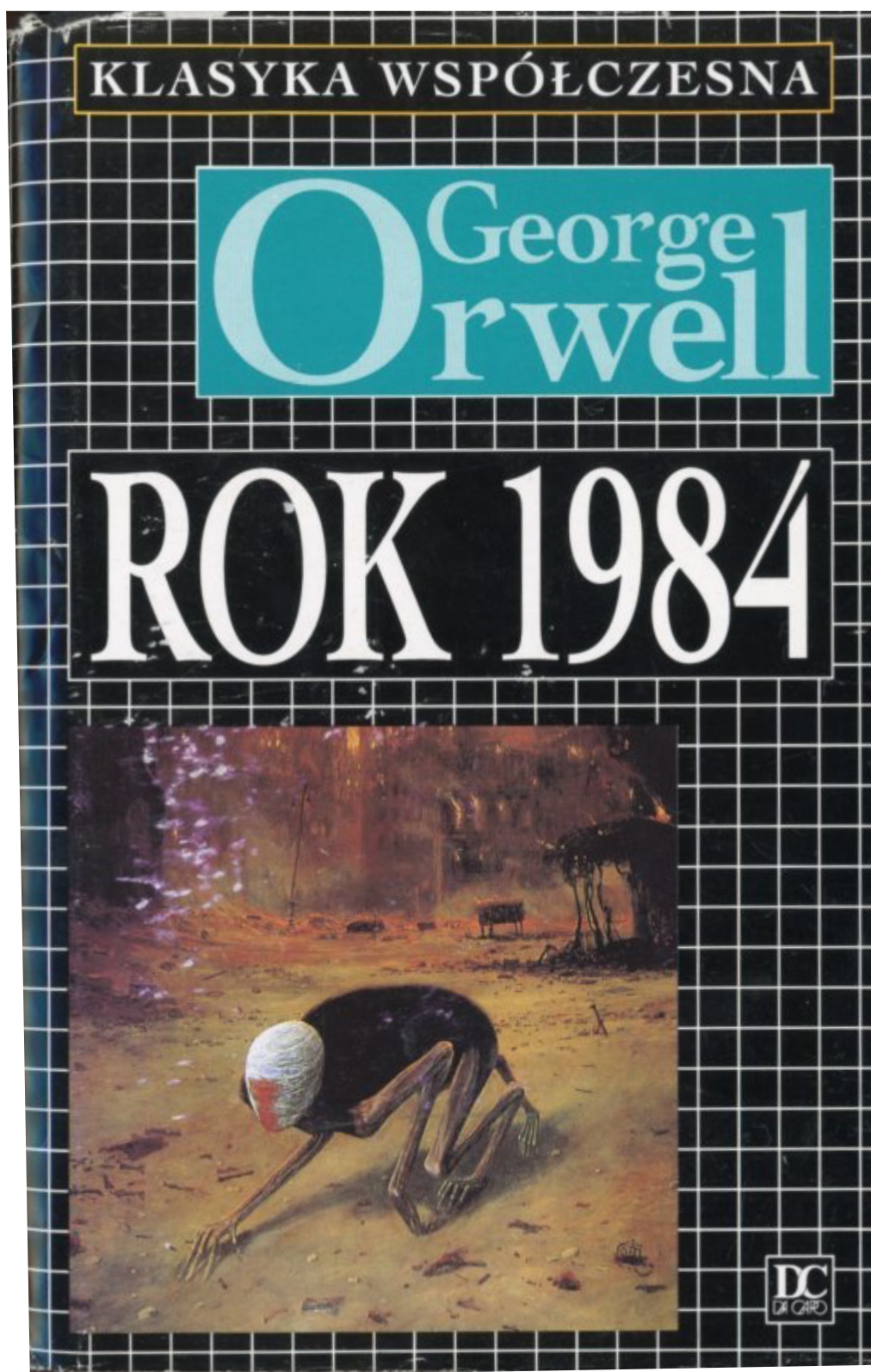
Pamięć jest potrzebna / nie jest potrzebna człowiekowi, gdyż

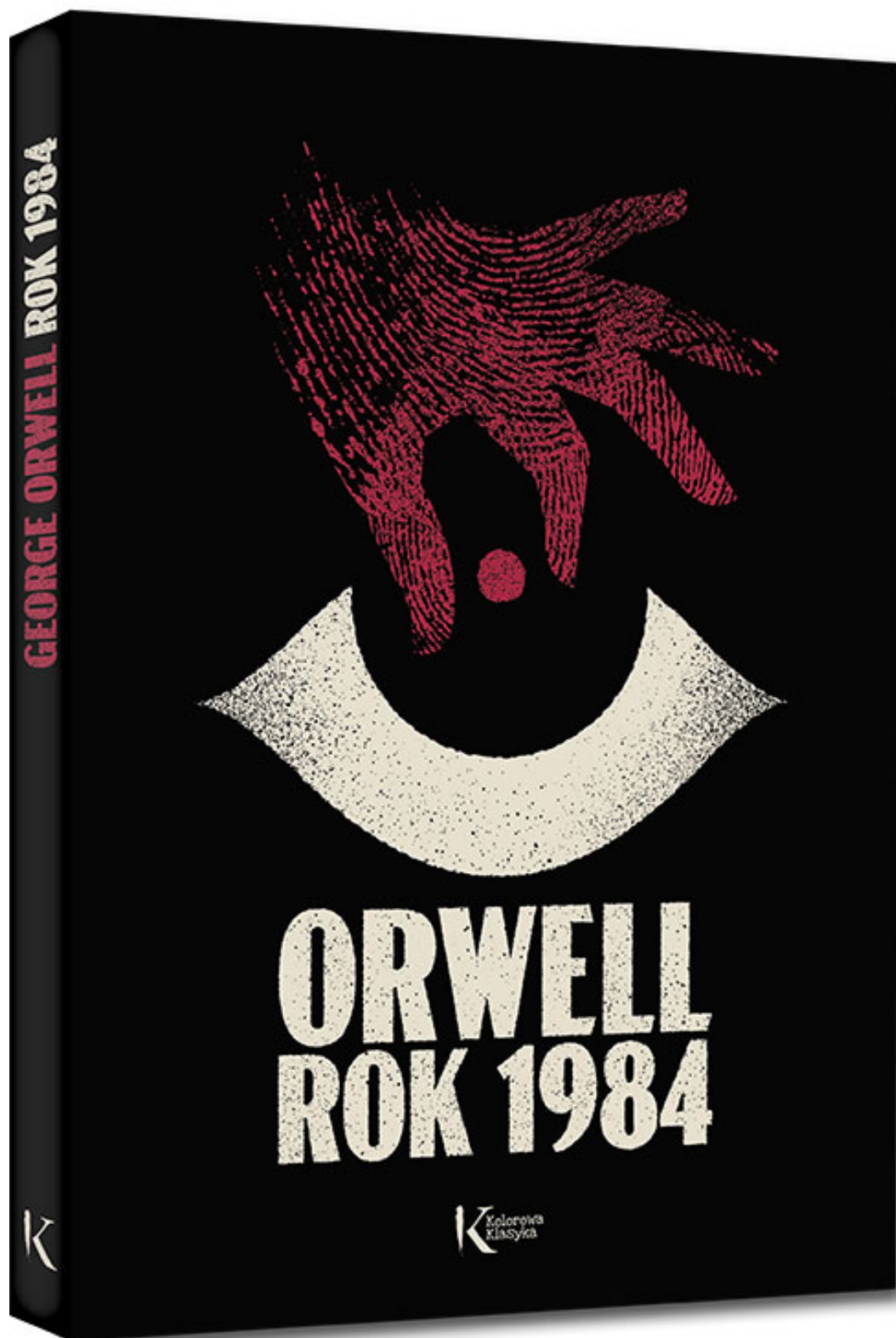
Uczniowie/uczennice czytają swoje propozycje.

Rundka – podaj jedną rzecz, z którą wychodzisz z zajęć.

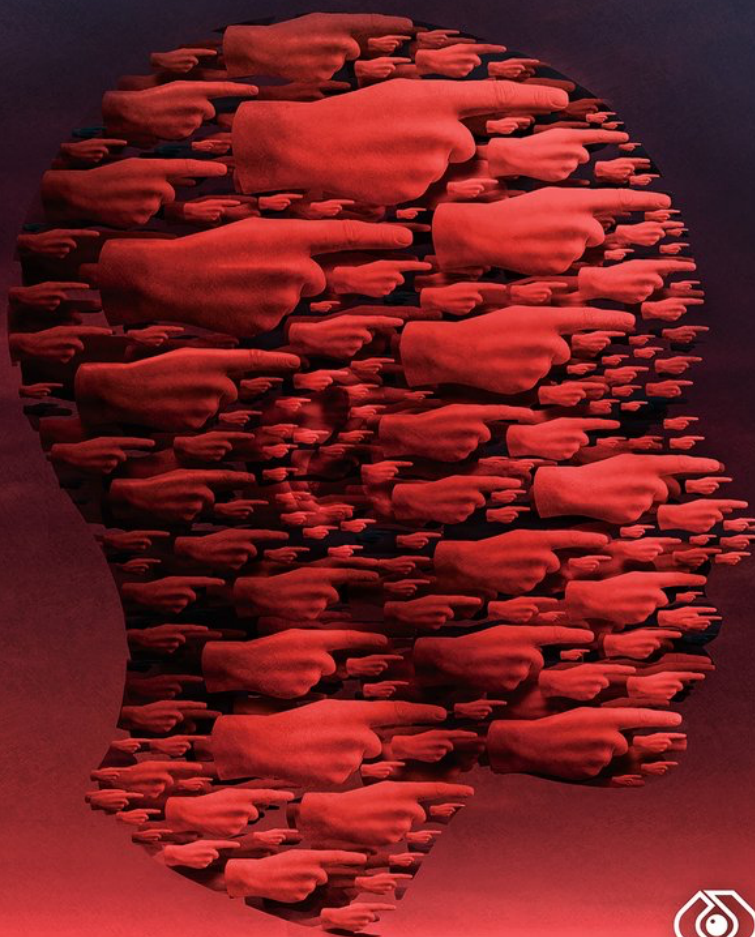

George Orwell
ROK 1984

edukacja w powszechnym

Autorka scenariusza: Kinga Popielas

Opracowanie graficzne: homework

Koordynacja: Natalia Grzędzińska

Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu z KPO i sfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu Next Generation EU.

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

